

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22.07.1999, sp. zn. 30 Cdo 1229/99, ECLI:CZ:NS:1999:30.CDO.1229.1999.1

Číslo: 56/2001

Právní věta:

Promlčecí doba podle ustanovení § 104 obč. zák. začíná běžet nikoli za rok ode dne působení skutečností uvedených v § 22 vyhlášky č. 49/1964 Sb. ve znění vyhlášky č. 55/1979 Sb., nýbrž za rok ode dne, kdy se projevilo tělesné poškození nebo nastala smrt.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 22.07.1999

Spisová značka: 30 Cdo 1229/99

Číslo rozhodnutí: 56

Číslo sešitu: 7-8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Promlčení

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

O k r e s n í s o u d v Benešově rozsudkem ze dne 19. 9. 1996, ve znění doplňujícího rozsudku téhož soudu ze dne 26. 11.1997, zamítl žalobu, aby žalovaná byla uznána povinnou zaplatit žalobci částku 43 200 Kč s 3% úrokem od 11. 3. 1989 do 14. 7. 1994, s 16% úrokem od 15. 7. 1994 do 23. 10. 1994 a se 17% úrokem od 24. 10. 1994 do zaplacení, vše ve lhůtě patnácti dnů od právní moci rozsudku. Řízení o žalobě na zaplacení další částky 36 500 Kč s 3% úrokem od 11. 3. 1989 do 14. 7. 1994, s 16% úrokem od 15. 7. 1994 do 23. 10. 1994 a se 17% úrokem od 24. 10. 1994 do zaplacení zastavil. Žádnému z účastníků řízení nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení a státu nepřiznal náhradu nákladů řízení vůči žalobci. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že žalobcův nárok na peněžité plnění z pojistných smluv je promlčen.

Soud prvního stupně vycházel ze zjištění, že žalobce s právním předchůdcem žalované (Č. s. p.) uzavřel pojistné smlouvy ze dne 27. 1. 1984 o pojištění pro případ smrti nebo dožití, ze dne 20. 3. 1985 o úrazovém pojištění občanů, ze dne 4. 3. 1988 o sdruženém pojištění mládeže s pojištěním obou rodičů a ze dne 27. 1. 1984 o sdruženém pojištění mládeže s pojištěním obou rodičů. Dne 9. 9. 1988 žalobce utrpěl úraz pádem na schodech. Dne 10. 3. 1989 utrpěl žalobce další úraz pádem na betonový chodník. Za první úraz žalovaná poskytla žalobci peněžité plnění v částce 1400 Kč. Za další úraz poskytla jednak plnění v částce 14 700 Kč za dobu nezbytného léčení a dále plnění v částce 36

000 Kč za trvalé následky tohoto úrazu. Podle znaleckého posudku I. lékařské fakulty University Karlovy v Praze ze dne 18. 1. 1996 před sledovanými úrazy byl žalobce zcela zdrav. Po prvním úrazu zhmoždění bederní páteře a kostrče se objevilo postižení kořene S1 vlevo. Nález se však rychle upravil po konzervativní léčbě. Při druhém úrazu došlo ke zhmoždění bederní páteře s několikaminutovým výpadkem hybnosti dolních končetin. Byla zjištěna přetrvávající lehká paréza, porucha mikce a s odstupem i porucha sexuální funkce. Žalobce byl po úrazu léčen konzervativně doma asi tři týdny. Poté se stav natolik upravil, že mohl nastoupit do zaměstnání. Od té doby však má trvale recidivující obtíže ve smyslu bolesti v oblasti bederní krajiny s občasným kořenovým drážděním S1 vpravo, jež se akcentují námahou, předklonem, prochlazením, přetrvávají i sexuální a urologické obtíže. Objektivně lze potvrdit známky poškození periferního motoneuronu L5-S2 oboustranně, poruchu hybnosti dolní hrudní a bederní páteře s rotační skoliosou a paravertebrální kontrakturou a blokádu SI kloubu. Současné zdravotní problémy žalobce jsou v příčinné souvislosti s utrpenými úrazy.

Soud prvního stupně za tohoto stavu uzavřel, že žalobci vzniklo právo na pojistné plnění podle podmínek pojistných smluv podle § 355 obč. zák. č. 40/1964 Sb., ve znění zákona č. 131/1982 Sb. (nyní § 797 obč. zák., ve znění zákona č. 509/1991 Sb.), když pojistné smlouvy byly uzavřeny ve smyslu §§ 371 a násl. obč. zák., ve znění zákona č. 131/1982 Sb.

Vzhledem k tomu, že žalovaná namítla promlčení žalobcova nároku, zabýval se soud prvního stupně okolnostmi rozhodnými z tohoto hlediska. Vyšel z toho, že promlčecí doba žalobcova práva na plnění z pojištění podle § 101 a § 104 obč. zák. počala běžet dne 11. 3. 1990 a skončila dne 11. 3. 1993. Počátek běhu promlčecí lhůty podle § 104 obč. zák. odvíjel ode dne úrazu. S odkazem na ustanovení § 26 odst. 1 vyhlášky č. 49/1964Sb. ve znění vyhlášky č. 55/1979 Sb. uvedl, že pojistnou událostí v úrazovém pojištění je úraz, neboť ten je podle pojistných podmínek skutečností, se kterou je podle § 355 odst. 2 obč. zák. ve znění před novelou (podle § 797 odst. 2 v současném znění) spojen vznik povinnosti pojišťovny plnit. Proto pokládal závěry, obsažené v rozhodnutí č. 11/1972 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR, za účinnosti vyhlášky č. 55/1979 Sb., za nepoužitelné. Uzavřel, že vzhledem k ustanovení § 26 vyhlášky č. 49/1964 Sb. ve znění vyhlášky č. 55/1979 Sb. promlčecí doba počíná běžet vždy za rok od úrazu, bez ohledu na to, o který druh plnění jde. Protože žalobce podal žalobu až po uplynutí uvedené lhůty, soud prvního stupně dospěl k závěru, že jeho právo na plnění z pojištění je promlčeno (§100 obč. zák.).

K odvolání žalobce K r a j s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 17. 3. 1998 rozsudek soudu prvního stupně v napadených výrocích, tj. ve všech výrocích kromě výroku o zastavení řízení, potvrdil. Vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, včetně toho, že zdravotní problémy žalobce, pro něž se léčil v roce 1992, jsou v příčinné souvislosti s oběma utrpenými úrazy. Ztotožnil se však s právním názorem soudu prvního stupně o promlčení žalobcova práva na plnění z pojištění, včetně argumentace jím užitě. Krajský soud připustil dovolání ve smyslu § 239 odst. 1 o. s. ř., neboť pokud jde o posouzení počátku běhu promlčecí lhůty podle § 104 obč. zák., jde s ohledem na ustanovení § 26 odst. 1 vyhlášky č. 49/1964 Sb. ve znění vyhlášky č. 55/1979 Sb. o rozhodnutí po právní stránce zásadního významu.

Žalobce v podaném dovolání namítá, že při posuzování promlčení nároku z pojistné smlouvy nelze vycházet jen z data úrazu, ale je třeba přihlížet i k datu vzniku dalších skutečností, souvisejících se zdravotním stavem, navozeným v souvislosti s následky úrazu. Promlčecí doba podle § 104 obč. zák. počíná proto běžet nikoli za rok ode dne úrazu, ale za rok ode dne, kdy se projeví následky úrazu. V tom směru poukazuje na rozhodnutí č. 11/1972 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, které pokládá za nadále použitelné. Připomíná, že prakticky veškeré publikace vypracované uznávanými odborníky v oblasti občanského práva, jež byly vydány dávno po roce 1979, uvádějí a odkazují na označený judikát. Protože se následky úrazu žalobce, uplatněné žalobou, projeví až v roce 1992, nemůže být jeho právo na plnění promlčeno. Závěry soudů obou stupňů o počátku běhu promlčecí

lhůty by zejména u úrazů, které mají dlouhodobý charakter léčení, vedly k tomu, že by promlčecí doba skončila ještě před tím, než by bylo ukončeno vlastní léčení postiženého. Žalobce navrhl, aby rozsudek odvolacího soudu byl zrušen v celém rozsahu, rozsudek soudu prvního stupně pak v té části, v níž byla žaloba zamítnuta a věc vrácena k dalšímu řízení.

Přípustnost dovolání byla založena výrokem potvrzujícího rozsudku odvolacího soudu podle ustanovení § 239 odst. 1 o. s. ř.

Vady řízení, ke kterým dovolací soud – ve shodě s ustanovením § 242 odst. 3 o. s. ř. – přihlíží z úřední povinnosti (vady vyjmenované v § 237 odst. 1 o. s. ř. a u přípustného dovolání i tzv. "jiné vady" řízení, jež mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci), v dovolání namítány nejsou a z obsahu spisu nevyplývají; úkolem dovolacího soudu proto je vyslovit se k právnímu posouzení věci odvolacím soudem (§ 241 odst. 3 písm. d/ o. s. ř.).

Námitkou nesprávnosti právního posouzení věci postihuje dovolatel řešení právě té otázky, pro niž odvolací soud dovolání připustil, totiž otázky počátku běhu lhůty určené k uplatnění nároku na plnění z pojištění v § 104 obč. zák.

N e j v y š š í s o u d České republiky, který jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) věc projednal bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), dospěl k závěru, že dovolání je důvodné. Proto zrušil rozsudky soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Z hlediska časové vazby dne 9. 9. 1988 a 10. 3. 1989, kdy dovolatel utrpěl úrazy, doby, kdy se v roce 1992 léčil pro následky úrazů (aniž bylo pochyb, že se na tomto stavu podílejí oba úrazy), a dne 30. 12. 1993, kdy dovolatel uplatnil u soudu nárok na pojistné plnění v důsledku těchto úrazů, je pro posouzení dovolacích důvodů významný výklad ustanovení § 22, § 26 vyhlášky č. 49/1964 Sb. ve znění vyhlášky č. 55/1979 Sb., ve vztahu k ustanovení § 104 obč. zák. Podle tohoto ustanovení, jež upravuje počátek běhu promlčecí doby u práv na plnění z pojištění, počíná promlčecí doba za rok po pojistné události, kterou je podle ustanovení § 26 odst. 1 vyhlášky č. 49/1964 Sb. ve znění vyhlášky č. 55/1979 Sb. působení skutečností uvedených v § 22 vyhlášky č. 49/1964 Sb. (úraz), jako neočekávané a náhlé působení zevních sil nebo vlastní tělesné síly, anebo neočekávané a nepřerušované působení vysokých nebo nízkých vnějších teplot, plynů, par, záření a jedů (s výjimkou jedů mikrobiálních a látek imunotoxických), které vyvolalo tělesné poškození pojištěného nebo jeho smrt.

Z hlediska úrazového pojištění je předpokladem pojistného plnění ve smyslu ustanovení § 22 odst. 1 citované vyhlášky jak působení skutečností uvedených v ustanovení § 22 odst. 1 vyhlášky (§ 26 odst. 1 citované vyhlášky), tak i tělesné poškození pojištěného (včetně případných trvalých následků) a vztah příčinné souvislosti mezi nimi. Tělesné poškození pojištěného, případně trvalé následky na zdraví pojištěného se ovšem mohou projevit až za delší čas od působení skutečností, uvedených v ustanovení § 22 odst. 1 citované vyhlášky. V takovém případě běh promlčecí doby ve smyslu ustanovení § 104 obč. zák. započne uplynutím jednoho roku ode dne, kdy se tělesné poškození postiženého, případně trvalé následky projeví. Jestliže by byl správný názor vyjádřený v dovoláním napadeném rozsudku, pak by v případech, jež by byly obdobné posuzovanému, byl nárok na pojistné plnění z trvalých následků úrazu promlčen dříve (po uplynutí lhůt stanovených v § 104 a 101 obč. zák., tedy po uplynutí čtyř let po úrazu), než bylo možno závěr o takovýchto následcích učinit. V této souvislosti lze poukázat na rozhodnutí uveřejněné pod č. 11/1972 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů

ČSSR, v němž byla problematika promlčecí doby podle ustanovení § 104 obč. zák. řešena shodně. Uvedené rozhodnutí bylo sice vydáno za účinnosti vyhlášky č. 49/1964 Sb. před novelou, provedenou vyhláškou č. 55/1979 Sb., správnost a použitelnost jeho závěrů naposledy uvedenou vyhláškou, jež novelizovala zejména ustanovení § 26 vyhlášky č. 49/1964 Sb., však z vyložených důvodů podle názoru dovolacího soudu není dotčena.

Ke shodným závěrům dospěl ostatně Nejvyšší soud České republiky již v rozsudku ze dne 1. 7. 1998, č. j. 3 Cdon 1411/96-85.

Protože odvolací soud vycházel z jiného právního názoru, který dovolací soud shledal nesprávným, pokládá dovolací soud dovolání žalobce z hlediska uplatněného dovolacího důvodu podle ustanovení § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. za důvodné; rozsudek odvolacího soudu proto zrušil a spolu s ním (se zřetelem k tomu, že důvody zrušení platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně) též rozsudek soudu prvního stupně - s výjimkou výroku o zastavení řízení - podle § 243b odst. 1 a 2 o. s. ř. rovněž zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.